

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּה יָמִימָה HEMDAT YAMIM

בהעלותך תשס"ט

פרשת שבוע

גם למנהיג עם תמיכה אלוקית לא קל

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

אחד מרגעי השיא במנהיגותו של משה מצוי בתחילת פרשת בהעלותך, שם מצווה הקב"ה את משה ציווי ייחודי (השמור רק לו ולמלך המשיח). וז"ל הכתוב:

"עֲשֵׂה לְךָ שְׂפִי חֲצוּצָה כְּסֹף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הַעֲדָה וּלְמִסַּע אֶת הַמַּחֲנֹת: וְתִקְעוּ בְהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלַיךְ כָּל הַעֲדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְאִם בָּאֲחֹת יִתְקַעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלַיךְ הַנְּשִׂאִים כְּאִשֵּׁי אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: וְתִקְעֶתָם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִיָּם קִדְמָה" (במדבר י"ב-ה).

החוצרות והתרועה הם סממני מלכות מובהקים. בחוקי מדינת ישראל ובחוקי מדינות רבות אחרות מצוי היום הד לכך, במה שמכונה "תרועת הנשיא". באמצעות החוצרות משה מנהיג את העדה, את הנשיאים ומפקח על המסעות. מעמד זה מעניק למשה רבנו את הרשות להכריז:

"וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָה יִקְנֶךָ וְנִפְצוּ אֵיבֶיךָ וַיִּגְסוּ מִשְׁנְאֵיךְ מִפְּנֵיךָ: וּבְגָחָה יֹאמֶר שׁוּבָה יִקְנֶךָ רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל" (שם לה-לו).

במצב זה משה רבנו נמצא במקום האידיאלי שבו כל מנהיג שואף להיות. עם זאת, מיד אחר כך, באה סדרת נפילות איומה:

"וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאָנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יִקְנֶךָ וַיִּשְׁמַע יִקְנֶךָ... (שם, י"א א).
"וַיְהִי כִּי אֶשְׂרָף אֶשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הַתְּאוּוֹת וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֶאֱכֹלֵנוּ בְּשָׂר" (שם ד).
"וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעַם בְּכֹה לְמִשְׁפַּחְתֵּי... (שם ו).
"וַיִּתְדַבֵּר מֹרְיָם וְאֶהְרֹן בְּמִשְׁחָה... (שם, י"ב א).

גם הצורך באיסוף שבעים זקנים חדשים ונבואות אלדד ומידד, רומזים למשבר מנהיגותי אצל משה.

ניתן ללמוד עד כמה היה חמור השבר, באמצעות סקירת הפרשנות המגוונת שניתנה לבעיה הראשונה:

"וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאָנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יִקְנֶךָ וַיִּשְׁמַע יִקְנֶךָ..."
לרש"י: כבר כאן נפגעה "שכבת הקצינים העליונה" אומנם לשיטתו, התלונה הייתה רק בענייני עיפופות" (שמות כ"ד ז), אבל המדרש מחמיר בענין, הרבה יותר. וז"ל:

"כמתאוננים, אין מתאוננים אלא מתרעמים מבקשים עליהך לפרוש מאחרי המקום" (ספרי במדבר פסקא פה).
ועוד שם:

"רבי אומר כמתאוננים רע אין רע אלא עבודה זרה שנאמר 'כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו'...".
האברבנאל גם הוא מפרש לחומרא וז"ל:

"ספר הכתוב, שעם היות שבני ישראל עמדו בסיני שנה אחת וקבלו שם תורה ומצוות, למודים ותוכחות אלהיות, הן לא נפרדו מאמונתם הרעות והכוזבות שהיו להם במצרים, בתוך המצריים הפושעים, ולא נזהרו ג"כ מהמדות המגונות והשטיפה במאכל ובמשתה שהיה להם במצרים. כי במקום שהתורה האלהית באה להיישירם באמונות האמתיות ובמדות המשובחות, הנה הם לא קבלו מוסר ותמיד היו משוקעים בהפסד דעותיהם ובזוללות ובפתיחות מנהגיהם הרעים אשר קנו שמה. ומפני זה בנסעם מהר השם, עם היות שהיה ארון הברית נוסע לפניו וענן ד' עליהם הנה הם חזרו לחסרונם אם בדעות ואם במדות".

נסיים בפרשנות של בעל הכלי יקר, שגם הוא מעמיד את העם במצב רוחני חמור, בעקבות המאורעות המתוארים בפרשתנו. וז"ל:
"לא מצינו מפורש במקרא מהו אנינות זה ולא בא הכתוב לסתום אלא לפרש. אך מאחר שמצינו שתי תלונות מפורשים במקרא, האחת 'זכרנו את הדגה' וכו', השניה 'בוכה למשפחותי על עסקי עריות' וכו', אם כן, ודאי כל הפרשה מדברת מענין אחד והכל היתה תלונה אחת.... ובלו ספק שכל פסוקים אלו מן 'וישבו ויבכו גם בני ישראל' עד 'וישמע משה את העם בוכה' הכל מדבר בבכיה אחת. ומטעם זה, השתדלו חז"ל לפרש התלונה בדרך רחוקה כי במסכת יומא (עה א)...וחד אמר עריות ולישנא מעליא נקט (ובלשון נקיה השתמש הכתוב) כמה דאת אמר (משלי ל כ) 'אכלה ומחתה פיה'. ולדעתו פשוט לומר שגם ימי יאכילנו בשר' לישנא מעליא נקט".

לכל השיטות הנ"ל, למרות מנהיגותו של משה שקיבל תמיכה אלוקית ומינוי מן השמיים ולמרות מעמד הר סיני ונסי יציאת מצרים, בעית המנהיגות לא נפתרה ולא פטרה את משה מהעבודה הקשה - הסזיפית - של טיפול בעם ובעיותיו. רבה עוד הדרך עד לתיקון.

הלקח שלנו לדורות הוא דווקא למנהיגים!

כל מנהיג בדורו, חייב מצד אחד, לשאוף להעלות את קהילתו כמה שיותר גבוה ולקרוב להתעלות הרוחנית שהייתה במעמד הר סיני. מצד שני, לאמץ את מידת הסבלנות שרק היא תאפשר, בטווח רחוק, השגת מטרות אלה.

לע"י **רבקה אייזנבך** ע"ה
בת דוד וצילה

לע"י **יונה בן יעקב מרדכי**
דונייר, נלב"ע ט"ז סיון

לע"י **רבי יעקב**
בן אברהם ועיישה סבג

לע"י **הרב אשר וסרטיל** ז"ל
נלב"ע ט' כסלו תשס"ט

ERETZ HEMDAH

5 Ha-Mem Gimmel St. P.O.B 36236 Jerusalem 91360
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

Email: info@eretzhemdah.org

www.veshiva.org.il ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

ארץ חמדה ע"ר

רח' המ"ג 5 ת.ד. 36236 ירושלים 91360
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

web-site: www.eretzhemdah.org

חמדת הדף היומי עיונים בשולחן ערוך - חושן משפט, לאור הדף היומי

ח' - יד' אייר, בבא מציעא לו-מב

שניים שהפקידו אצל אחד

הרב עופר לבנת

השבוע בדפי הדף היומי, הגמרא (לו עמוד א) דנה במספר מקרים אשר בהם, אדם ודאי חייב כסף, אך הוא מסופק למי הוא חייב. אחד המקרים הוא: שני אנשים נתנו כסף לאדם אחד לשמור. אחד הפקיד מאה והשני הפקיד מאתיים. לאחר זמן, כאשר הם באו לבקש את כספם בחזרה, כל אחד מהם טען שהוא הפקיד את המאתיים. השומר אינו זוכר מי הפקיד מאה ומי הפקיד מאתיים. מסקנת הסוגיה היא, לפי פסק הרמב"ם (שאלה ופקדון ה, ד) והשולחן ערוך (חושן משפט ש, א), שאם השניים נתנו את כספם בחפיסות נפרדות, אז השומר צריך לשלם לשניהם מאתיים כיוון שהוא פשע. שהרי הוא היה צריך לרשום את השמות על החפיסות כדי למנוע את התקלה. אמנם, כיוון שאחד מהם משקר, כל אחד מהם צריך להישבע שהוא הפקיד את המאתיים. אבל, אם הם מסרו את הכסף בחפיסה אחת, אז השומר נותן לכל אחד מאה והמאה הנוסף ישאר מונח עד שיתברר מי הבעלים. הסיבה לכך היא שמכיוון שהם לא הקפידו לעשות הפרדה ביניהם, גם השומר לא היה חייב להקפיד לברר ולוודא, מי בעל המאה ומי בעל המאתיים.

הראשונים הקשו על המקרה השני בו השומר פטור מלשלם, שהרי לכאורה יש כאן מקרה של מודה במקצת. כל אחד מהמפקידים תובע מהשומר מאתיים, והשומר מודה שהוא חייב מאה, ומאה נוסף הוא אינו יודע אם הוא חייב לו. במקרה כזה, בדרך כלל, כיוון שהנתבע מודה שהוא חייב את מקצת הסכום, הוא חייב להישבע שהוא לא חייב את יתרת הסכום. אם הוא לא יכול להישבע כי הוא בעצמו מסופק, הוא חייב לשלם. זאת, על פי הכלל "מתוך שאינו יכול לישבע משלם" (בבא מציעא צח עמוד א). על פי כלל זה, גם כאן השומר מודה במקצת לכל אחד מהמפקידים. הוא אינו יכול להישבע לאף אחד מהם כיוון שהוא בעצמו מסופק. כיוון שכך היינו צריכים לחייב אותו לשלם, אפילו אם המפקידים הפקידו בחפיסה אחת! הרמב"ן (בבא מציעא לו עמוד א) עונה שכיוון שברור שלא הפקידו אצל השומר יותר משלוש מאות, והוא מוכן לתת שלוש מאות, אין כאן תביעה כלפי השומר, וכל הויכוח הוא בעצם בין המפקידים. לכן השומר אינו מוגדר כמודה במקצת שחייב שבועה. הרשב"א אינו מקבל את תירוץ של הרמב"ן. הוא עונה שהכלל שאדם שאינו יכול להישבע צריך לשלם הוא רק במקרה שאנחנו מצפים שהוא יידע ויוכל להישבע. אך אם אנו לא מצפים שהוא יידע, אין מחייבים אותו לשלם. לכן, במקרה שהפקידו אצל השומר בחפיסה אחת, כיוון שאנו לא מצפים שהוא יידע מי בעל המאה ומי בעל המאתיים, הוא פטור למרות שהוא מודה במקצת שאינו יכול להישבע.

תירוץ זה של הרשב"א שנוי במחלוקת. לדעת הרמב"ם, גם אם אין ציפייה מהנתבע שהוא יידע, בכל זאת, אם הוא מודה במקצת ונתחייב שבועה והוא לא יכול להישבע, כי הוא אינו יודע, צריך לשלם. לכן פוסק הרמב"ם (שם ה, ו), שאם אדם הפקיד אצל שומר ארנק עם כסף, והשומר פשע ואיבד את הארנק אך הוא לא יודע כמה כסף היה בארנק, הוא חייב לשלם את מלוא סכום הכסף שהמפקיד טוען שהיה בארנק. זאת כיוון שהוא מודה על מקצת טענת המפקיד, כיוון שהוא יודע שהיה בארנק כסף, והוא לא יודע כמה היה, לכן הוא לא יכול להישבע ומשלם. הראב"ד (שם) חולק וטוען, כטענת הרשב"א, שמכיוון שאין ציפייה מהשומר לדעת כמה כסף היה בארנק, אין לחייב אותו על כך, שהוא לא יכול להישבע. הש"ך (חושן משפט סימן עב ס"ק נא) מכריע כדעת הרמב"ם שגם במקום שאיננו מצפים שהנתבע יידע, אם הוא לא יכול להישבע הוא חייב לשלם, אלא אם כן מדובר במקרה שברור שהוא לא יודע וגם לא הייתה לו דרך לדעת. לכן, ראוי שכל אדם שמקבל משהו לשמור, יקפיד לברר בדיוק מהו מקבל. אם הוא מקבל סכום כסף יקפיד לספור אותו. כך, אם הוא יצטרך לשלם, הוא יידע בדיוק כמה הוא חייב.

סיכום: אדם המודה במקצת מטענת התובע משלם את מה שהודה ונפטור בשבועה על היתרה. אם הוא לא יכול להישבע כי הוא מסופק, הוא חייב לשלם. אם מדובר במקרה בו הנתבע אינו אמור לדעת, ולכן הוא לא יכול להישבע, נחלקו הראשונים אם בכל זאת הוא חייב לשלם. הש"ך פסק שהוא חייב לשלם, אלא אם כן ברור שהוא לא יודע וגם לא היה יכול לדעת.

שער לדין

בחודשים הקרובים יתפוס מדור "שער לדין" את מקומו של המדור משפט והלכה – משפטי שאול / הלכה פסוקה.

המדור "שער לדין" יעסוק בסוגיות יסוד במשפט העברי ויפתח לציבור הרחב פתח להבנת מושגי יסוד בתחום עבודת בית הדין על פי דין. בכך נבנה נדבך נוסף בקירוב משפט התורה לליבו של הציבור הרחב.

"המבטל כיסו של חבירו"

הרב אוריאל אליהו

אדם הפקיד אצל חבירו כסף והנה הזדמנה למפקיד עיסקא שרווח רב בצידה – אלא שאין לו ממון זמין אלא אותו הפקדון. הלך המפקיד וביקש פיקדונו מן הנפקד. אך זה האחרון סירב לתת את הפיקדון אע"פ שהיו המעות מזומנים בידו. המפקיד הגיע לבי"ד ותבע את הנפקד על ההפסדים שהוא גרם לו. מה דינו? בירושלמי (ב"מ פ"ט הל' ג') נאמר "המבטל כיסו של חבירו פטור" – ושם למדו דין זה מהתוספתא (בבא מציעא פרק ד') "הנותן מעות לחבירו לוקח בהן חיטין ולא לקח – אין לו עליו אלא תרעומת" כלומר אע"פ שהנותן הפסיד את העסקא בגלל פשיעתו של המקבל – אי אפשר לחייב את המקבל.

אלא שלכאורה מקרה זה שונה מהנדון דידן – שהרי השליח רק נמנע מלעשות שליחותו, אבל לא עיכב בזדון את ממון חברו אצלו. אע"פ כן, למדו בירושלמי מדין התוספתא שבכל ענין פטור – וקבעו כלל "המבטל כיסו של חברו – פטור".
דהיינו שמי שמחזיק אצלו ממון חברו ומעכבו ממנו אף על פי שגרמו לבעל הכיס הפסדים – אין כאן מזיק אלא גרמא בעלמא.
וטעם הדבר שהרי לא נחסר הכסף והוא מחזירו לו בשלמותו, אלא שמחזירו בזמן שכבר הפסיד המפקיד את אותו הרווח שיכל להרוויח – וזה אינו מזיק בידים אלא גורם בלבד.
כירושלמי זה פסקו הנמוקי יוסף (ב"מ דף סא : בדפי הרי"ף) ומהרש"ל (ים של שלמה ב"ק פרק ט' ס"י ל') והוא מוסכם בפוסקים כולם.
אמנם הרמ"א (ח"ו"מ ס"י רצ"ב סעיף ז') הביא בשם המרדכי שפסק שמי שקיבל כסף מחבירו והרוויח בהן – בין שהיתה לו רשות להשתמש בהן בין שלא היתה לו רשות – אין צריך לשלם הריווח לבעלים.
אבל אם בא המפקיד ותבע כספו ואמר תן לי ואני ארוויח בהן ולא נתן לו – כל הריווח למפקיד.
הקשה המהרש"ל (שם) מהירושלמי, וכתב לתרץ דברי המרדכי והרמ"א שאם הנפקד לא הרוויח מהכסף הינו פטור כירושלמי. אבל אם הרוויח חייב להביא הרוויחים למפקיד שהרי אלו רוויחי כספו של המפקיד.
אבל המהרש"ל עצמו חלק על הרמ"א – שהרי משלח ידו בממון חברו נחשב גזלן – וגזלן אינו משלם אלא כשעת הגזילה. לסיכום, נמצינו למדים שהמבטל כיסו של חברו – פטור מדין מזיק לכולי עלמא.
ואם בזמן גזילתו הרוויח הוא בכסף – לרמ"א – חייב, למהרש"ל – פטור.
ובש"ך (ח"ו"מ ס"י רצ"ב ס"ק ט"ו) פסק כמהרש"ל.
ויש לסייג דין זה – שהרי שם בירושלמי נאמר שהמבטל שדהו של חברו חייב. דהיינו שמי שקיבל שדה על מנת לעבדה והתרשל בתפקידו ועל ידי כך הפסיד בעליה – חייב הוא לשלם מה שהפסידו. וטעם הדבר שכל המקבל שדה ודאי על דעת שאם לא יעבדה יצטרך לשלם שכך הוא המנהג – ולפי זה כל מקום שהמנהג שהמקבל פיקדון ומונעו מבעליו משלם הפסדו – הרי כל נפקד על דעת המנהג קיבל – ויהיה חייב לשלם.
עוד נוסף כי כל הדיון כאן היה רק בשאלה אם ניתן לחייב את הנפקד בדיני אדם, כמובן שהתנהגות מסוג זה פסולה לחלוטין ואסורה על פי ההלכה!

משפטי שאל

הוצאה מחודשת של הספר המכיל פסקי דין עקרוניים של מו"ר מרן הגאון הרב שאול ישראלי זצ"ל
בשבתו בבית הדין הגדול בירושלים.
בספר גם משא ומתן בנושאים אלה עם גדולי הדור. מחיר הספר 80 ₪ (לחץ לקניה)

רוצים לפתור בעיות עלפי ההלכה ובמסגרת החוק?

פנו אל: רשת בתי הדין "ארץ חמדה – גזית"

טלפון: 077-2158215 פקס: 02-5379626

BEITDIN@ERETZHEMDAH.ORG

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ב)

Mexico City, Mexico

מקסיקו-סיטי, מקסיקו

אדר ב' תשנ"ב

מי שהוחזק עד עתה כגוי וטוען שהוא יהודי - נאמנותו להינשא

שאלה

לפני כשלוש שנים בערך הגיע למקסיקו בחור מרומניה עם קבוצת רקדנים. הבחור הזה יחד עם כמה אנשים מהקבוצה החליטו לברוח ולהימלט ובקשו חסות דיפלומטית מממשלת מקסיקו ונשארו כאן.
הבחור מתחילת דרכו החזיק עצמו יהודי וקשר קשרי ידידות עם היהודים וגם קיבל עבודה אצל יהודים.
לפני כמה חודשים הכיר בחורה יהודיה והחליטו על נישואים ובאו לפני. לבחור הזה אין שום מסמך שהוא יהודי. אמנם הוא הצהיר לפני שבבית שלו היו ידועים תמיד כיהודים, אע"פ שלא שמרו על שום מסורת יהודית, כרובם של בני קהילתו. גם חבריו הלא יהודים הצהירו בפני שהם מכירים אותו מנעוריו, ותמיד היתה המשפחה ידועה כיהודיה, וגם קראו אותו "יהודי", אף על פי שזה היה לו תואר גנאי, והוא הסכים על זה. וגם מסרו סימנים שיש בהם אמון על שורש משפחתו, כמו שמות מיוחדים ומנהגים שונים וכו'.
אביו ואמו היו מתמיד קומוניסטים מובהקים שסבלו מעריקתו הרבה, והוא אבד כל קשר אתם ולמעשה אין לו שם שום אדם שיוכל לטפל ולבקש מסמכים מרומניה שיעידו על מצבו.

האם אפשר לסמוך על זה שהחזיק את עצמו כיהודי כמה שנים מעת בואו לכאן? והאם אפשר להחשיב את עדות חבריו כמסיחים לפי תומם ועקב כך לסדר לו קידושין? כדאי לציין שזו היא שעת הדחק והזמן לוחץ, כי הזוג עומד בין כך ובין כך על הנשואין גם אם לא יהיו כדמו"י. כדאי גם לציין שקיימת תקנה בקהילתנו לא לגייר אף אדם.

תשובה

כלל אמרו בפוסקים - מי שבא לפנינו ואומר, ישראל אני, נאמן, ואין צריך להביא ראיה על כך¹. אמנם, לדעת רוב הפוסקים זהו במקום שלא הוחזק לנו עד עתה כנכרי, ולא נודע לנו מצבו. אבל במקום שהוחזק עד עתה כנכרי, שכן עושה מעשה עכו"ם הוא, בזה יצטרך להביא ראיה על יהדותו ולא די בנאמנותו, ואם לא יביא ראיה יצטרך גיור כדת וכדין².

ובנדון שאלתך, יש להסתפק אם זה נקרא "לא הוחזק כנכרי" ולהאמינו בדבריו, שהרי מחד גימא עושה מעשה עכו"ם הוא, וכדבריו - שלא שמרו על שום מסורת יהודית, ואולם מאידך, כל השנים החזיקו הוא ומשפחתו עצמם כיהודים, וכן בבואו לכאן יצר קשרים עם יהודים, דבר המראה שאין מעשיו כעכו"ם, דאי-שמירת תורה ומצוות אינה נובעת מהיותו עכו"ם, אלא הוא כשאר תינוקות שנשבו. (ומכל שכן, אם בא מיוזמתו לפני הרב כדי לערוך להם חופה וקידושין כדת משה וישראל, דבר המעיד על אמינות דבריו)³.

על כן נראה שאם הבחור הוא מהול, יש לצרף את זה ליתר סימני נאמנותו ולהאמינו ללא דבר נוסף, אך אם איננו מהול, כפי שנראה משאלתך, יש להצריכו למול את עצמו בפני בית-דין מוסמך ולכוון בשעת המילה לשם גיור וגם יש להטבילו לשם גיור לחומרא.

ואף על פי שצינת, שבקהילתכם קיימת תקנה שלא לגייר, אין הצעתנו בכלל זה, שהרי יש סבירות גדולה שאכן הוא יהודי⁴.

¹ לשונו של ר"ן בחידושו לפסחים (ג ע"ב) ובסוגיה יבמות (מז ע"א) בראשונים. ועיין באורך בשו"ת "במראה הבזק" (ח"א תשובה פב, יא 3 במהדורה ראשונה) במקורות הדין וטעמיו.

² שו"ת "אחינעזר", (ח"ג סי' כז) ו"אגרות משה" (אבן העזר, ח"א סי' ח).

³ באשר לעדותם של הנכרים על יהדותו, שצינת בשאלתך, יש להסתפק, אם היא בגדר מסיח לפי תומו מן הטעמים הבאים: א. אם הם נשאלו על-ידי הרב, אם פלוני הוא יהודי, והם השיבו. ועיין שו"ע (אבן העזר סי' יז, טו בדברי רמ"א) ועיין באורך "אוצר הפוסקים" שם.

ב. מכיוון שהם באו לפני הרב להעיד, הרי שזה נקרא מתכוון להעיד. ועיין שו"ע שם ובדברי ה"באר היטב" (ס"ק מא) וב"פתחי תשובה" (ס"ק ס), ועיין באורך "אוצר הפוסקים" (שם ס"ק קג).

ג. נראה שמכיוון שחבריו יודעים על כך שנישואיו ליהודייה תלויים בכך - אין זה מסיח לפי תומו, ועיין באורך ב"אוצר הפוסקים" (שם ס"ק קד וקה), ועל כן לא ראינו להסתמך על עדותם כראיה ליהדותו, ללא הדברים המוזכרים בגוף התשובה, ומכל שכן שלא מצינו לסמוך על מסיח לפי תומו רק לעניין עגונה, ולא כראיה על יהדותו, וכפי הנראה מתשובתו של הגר"מ פיינשטיין הני"ל.

⁴ שכן טעמי התקנה לא שייכים כלל בגיור לחומרא, עיין "משפטי עזיאל" (בשאלות הזמן, סי' סא) וב"אגרות משה" (יורה דעה ח"ג סי' קו) שמציינים תקנה מעין זו שלא לגייר בקהילות נוספות. הנימוקים המוזכרים שם לתקנה זו לא שייכים בגיור לחומרא.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

שו"ת "במראה הבזק", חלקים א'- ו'

תשובות לשאלות מרבני הגולה. השאלות מבטאות את המצב מיוחד של קהילות ישראל בכל קצוות תבל בימינו אנו. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי ה"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".

מחיר מבצע לששת הכרכים 300 ₪ במקום 360 ₪ (לחץ לקניה) (טל' 02-5371485)

חדש!!!

שו"ת "במראה הבזק" במהדורה מהודרת!
מחיר מבצע לששת הכרכים 360 ₪ במקום 480 ₪

בשיתוף המרכז לשירותים רוחניים לקהילות - ההסתדרות הציונית העולמית